

MIJRI-GHJD DE VIAȚĂ COTIDIANĂ ÎN ANJJI 1980

Mihaela MURGOCI

Istoria recentă, și aici mă refer la perioada comunistă, este un subiect delicat, atât pentru istorici, cât și pentru oamenii de muzeu. Dacă din punctul de vedere al istoriografiei românești există mai multe puncte de vedere despre cum ar trebui tratată această perioadă, muzeele de istorie preferă să evite acest subiect.

Numărul 7/2002 al revistei Martor, publicație editată de Muzeul Țăranului Român, aduce în atenția noastră chiar perioada comunistă. Acest număr a fost conceput ca un mic dicționar de viață cotidiană a anilor '80. Anuarul a fost editat, mai întâi, în limba engleză, varianta în limba română urmând să apară în curând.

În paginile revistei regăsim cuvinte - cheie pentru viața cotidiană a deceniului nouă din secolul trecut. Definițiile propriu-zise sunt rare, intenția publicației fiind de a folosi majoritatea termenilor drept pretext pentru a ne reaminti modul de viață în Bucureștii acelor ani. „Definițiile” au devenit astfel ocazii ideale pentru autorii volumului de a aduce în fața cititorilor experiențe și sentimente trăite, fiecare termen fiind abordat din mai multe unghiuri. Nu avem de a face cu un simplu dicționar, ci cu o culegere de mărturii ale celei mai dure decade a regimului Ceaușescu. Mărturiile sunt fie scurte, de câteva rânduri, fie se întind pe mai multe pagini.

Așa cum se subliniază și în cuvântul de început, termenii au fost aranjați în ordine alfabetică, criteriu ales pentru că materialele adunate pentru revistă aduc diferite interpretări ale acestor ani istorici - amintiri

neplăcute alături de regrete nostalgice, umor negru și rețete originale. În anexa de la sfârșitul volumului găsim lista cu autorii / „culegătorii” și lista informatorilor.

Incursiunea autorilor în viața cotidiană a anilor '80 începe cu fotografia unei cozi formate în fața unui magazin tip autoservire, imagine definitorie pentru acea perioadă. Ce era însă o coadă? „Definiția” o regăsim la pagina 132: „Un rând de oameni care așteaptă”. Mai mult, regăsim aici lucrurile pe care le puteai obține stând la coadă, atmosfera creată, cine erau cei care stăteau la coadă și cine putea să obțină produsele pe care le dorea fără a intra în rândul celor care așteptau. Sentimente, amintiri neplăcute, frustrări, umor negru.

Din paginile mini-dicționarului nu lipsesc termeni ca: circul foamei, cadouri (și aici este clar că ne referim la acele mici atenții pe care românii le făceau funcționarilor publici, medicilor sau oricui avea puterea de a face ceva pentru ei), informator, cărți, pionier, cartofi, rații, roșu, pungă, dulciuri, tetra, muncă, vot etc. Nu lipsesc personalitățile vremii, în frunte cu Ceaușescu și familia sa, legăturile lor nu numai cu viața politică, ci și cu cea sportivă, de exemplu, menționând aici relația strânsă a lui Valentin Ceaușescu cu echipa de fotbal Steaua București.

Să luăm însă un exemplu de umor negru. La pagina 42 găsim o scurtă definiție a cuvântului „țigări”. „Profesorul Mihail Pop a scris cândva ceea ce auzise el despre cel mai neobișnuit obicei la țară: rudele unui mort puneau pachete de Kent în coșciug, pentru ca mortul să

poată plăti „vama” în drumul său spre lumea cealaltă. Folosite ca monedă universală - alături de săpunul Lux și de pachetele de Wiener Café - oriunde în această zonă, cu orice ocazie, trebuiau să fie bune de ceva și după moarte. Ca și cum în aceste „puncte de control” se aflau astfel de vameși, la fel de corupți ca și cei din lumea reală, întotdeauna doritori de mită pentru a-ți face lucrurile mai ușoare. Îmi aduc aminte de mama fostei mele cumnată Rodica; la moartea ei, i s-au pus câteva pachete de țigări Marlboro. Rodica tocmai se întorsese din Germania pentru înnormântare. Așa că am întrebat-o ce căutau țigările în coșciug și ea mi-a răspuns „Săraca mama, îi plăceau atât de mult!”

Fotografiile au fost alese pentru a completa imaginea acelor timpuri. Cozi formate în fața magazinelor AUTOSERVIRE, sau pentru o butelie de gaz, imagini-simbol ale anilor '80, slogane comuniste și portretul lui Ceaușescu ieșind în evidență în mijlocul unei mulțimi de oameni, două femei spălând un covor în plină stradă, un tramvai care este foarte aglomerat, o biserică ascunsă între blocuri, în jurul ei mizerie și mai multe barăci, imagini pe care le găsim grupate pe coperta revistei.

Trebuie să menționăm că autorii volumului au cules informații din toate categorii sociale. Întâlnim astfel, pe lista de informatori, de la studenți la pensionari sau casnice, de la farmaciști, profesori, cercetători, filosofi la funcționari sau muncitori, în încercarea de a avea o imagine cât mai largă și mai diversificată a perioadei.

*

Pe data de 19 februarie 2003, odată cu lansarea oficială a volumului, Muzeul Țăranului Român a organizat o expoziție, care a încercat să redea atmosfera anilor '80, aici regăsind inclusiv un interior, compus dintr-o canapea și un televizor alb-negru. Atmosfera a fost completată cu muzica acelor ani, cântece patriotice și muzică rock.

Istoricul Adrian Cioroianu, invitat la lansare, a pus în evidență faptul că viața cotidiană din timpul regimului comunist este prea puțin înțelesă acum de către cei care nu au trăit acele vremuri, referindu-se aici la cei tineri, sau la occidentali. El a subliniat că este momentul ca istoricii și oamenii de muzeu să încerce să abordeze și perioada comunistă.

ABSTRACT

The seventh issue of Martor Journal, edited by the Museum of The Romanian Peasant, is in fact a short dictionary of Bucharest's daily life in the eighties. Definitions are rare, the most part of the terms being just an opportunity for remembering certain experiences or ways of life in the

Bucharest of the '80s. The materials gathered in this issue have been the result of different outlooks of that historical moment. Nightmarish memories, nostalgic regrets, black humor or some original recipes, all together make this short dictionary to have a larger perspective of the period.